

Onze stadsduif

op weg naar een ethisch beleid

Visie en beleidsvoorstel

Uitgangspunten Dierenbescherming

De Dierenbescherming heeft tot doel dieren te beschermen in de ruimste zin van het woord, hun belangen te behartigen, alsmede de beginselen der Dierenbescherming en al hetgeen daarmee verband houdt meer ingang te doen vinden.

De Dierenbescherming erkent voor alle dieren de intrinsieke waarde, wat betekent dat dieren zelfstandige wezens zijn, waard om als doel op zichzelf behandeld te worden en niet als middel voor anderen.

Dankbetuiging

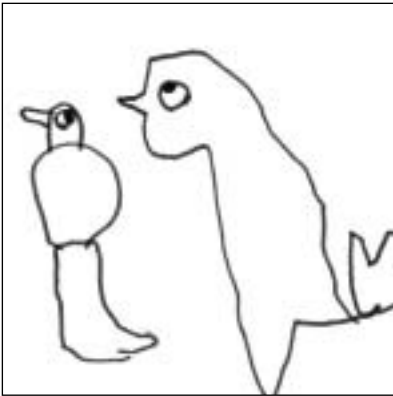
Bij dezen willen wij allen bedanken die, vanuit hun verschillende disciplines en capaciteiten, van belang zijn geweest voor de totstandkoming van deze beleidsvisie. Onze gedachten gaan met name uit naar Marleen Drijgers van de *Landelijke Werkgroep Duivenoverlast*, Hans Osinga van de *Stadsduivenwerkgroep Groningen*, Trinette Janssen van de *Vereniging Milieudefensie*, afdeling Groningen en de *Stichting Duif*. Verder willen we alle mensen en instanties bedanken die onmisbaar zijn geweest bij het volbrengen van de werkzaamheden ten bate van de stadsduiven. Het betreft de vrijwilligers van *Dierenambulance Groningen*, de politiemensen van het bureau Rademarkt, de medewerkers van de vogelopvang *'t Hemelrijk* en de talrijke mensen uit het publiek die spontaan geassisteerd hebben bij het vangen van duiven die diergeneeskundige zorg behoefden.

Colofon

Uitgave	Dierenbescherming afdeling Groningen, april 2002
Vormgeving	Sandro Kortekaas bno, Groningen
Tekst	Stadsduivenwerkgroep
Illustraties	Sophie en Guido
Foto's	Sandro Kortekaas, Stefan GroB, archief Dierenbescherming

Inleiding

illustratie: Guido (5 jaar)

De stadsduif is een postduif zonder eigenaar, vaak al in de zoveelste generatie. Het dier is van nature een zaadeter en stamt af van de rotsduif (*Columba livia*) zoals die in het wild nog steeds leeft op de kustrotsen van de Britse eilanden, Frankrijk en Zuid-Europa. De fysieke omgeving van een binnenstad met al zijn stenen gebouwen ("rotsen") is voor de duif een zeer aantrekkelijke verblijfplaats. Was de oorspronkelijke rotsduif nog mensenschuw, de stadsduif heeft juist naar de mensen toe leren trekken. Er is dan ook geen binnenstad in de wereld zonder duiven. Alhoewel we inmiddels geleerd hebben dat de duif door een grote meerderheid van mensen beschouwd wordt als een sympathiek verschijnsel dat nu eenmaal bij een binnenstad hoort, is een minderheid juist fel gekant tegen de aanwezigheid van deze vogel. De gemeente Groningen heeft zich in haar beleid impliciet altijd eenzijdig georiënteerd op deze laatste categorie. Wellicht begrijpelijk, overigens: dit waren de mensen die hun geluid bij de gemeentelijke diensten lieten horen, maar zo ontstond wel de situatie dat de duiven voornamelijk belicht werden

als een probleem voor de stad, resulterend in een consequent uithongerings- en verwaarloozingsbeleid ten aanzien van deze dieren, incidenteel aangevuld met een vang- en vernietigingscampagne. Het gevolg van dit beleid laat zich raden: de duiven moesten zich in leven zien te houden met voedsel dat ze van nature nooit zouden eten en zelfs daar was veel te weinig van. Ze maakten een uitgemergelde indruk en door gebrek aan energie waren ze gestopt hun verenkleed te onderhouden en parasieten te verwijderen. De dieren zagen er dan ook bijzonder onaantrekkelijk uit. Vliegen deden ze nauwelijks nog en dan altijd kleine stukjes vlak boven de grond. Beleidsmatig waren de duiven ondergebracht bij de Milieudienst, bij de afdeling *Ongediertebestrijding*, een situatie die tot op de dag van vandaag voortduurt.

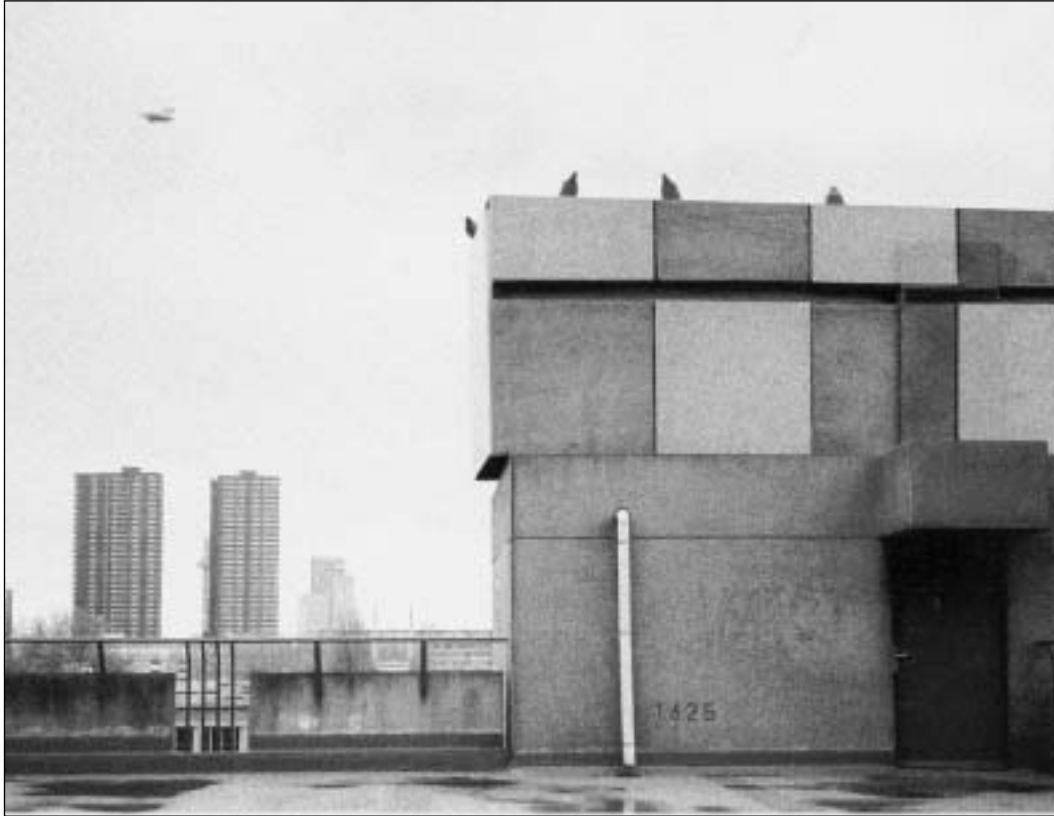
In deze tijd die in toenemende mate gekenmerkt wordt door een interesse in de ethische kanten van de omgang met dieren, besloten dierenbeschermers het gemeentelijke beleid niet langer te accepteren. Ze besloten om de dieren bij te gaan voeren met hun natuurlijke voedsel en actief te gaan pleiten voor

een omgang met deze dieren zoals deze in Duitse steden ontwikkeld is. In Zwitserland, Groot-Brittannië en nu ook in Nederland zijn de eerste steden reeds begonnen dit beleid te kopiëren.

Ruim een jaar geleden is de gemeente Groningen benaderd door de *Landelijke Werkgroep Duivenoverlast*. De gemeente heeft documentatiemateriaal toegestuurd gekregen over dit Duitse model met het verzoek om dit ook in Groningen toe te gaan passen. Op ambtelijk niveau is toen besloten om dat niet te gaan doen, zonder de raad te kennen in dit verzoek. Binnenkort komt de Milieudienst met een beleidsnotitie over de stadsduiven en de eerste geluiden beloven niet veel goeds. Wij verwachten een continuering van het huidige beleid, of beter gezegd, een continuering van het huidige gebrek daaraan. Als reactie hierop heeft de Dierenbescherming besloten een eigen beleidsvisie te ontwikkelen waarin we onder andere het Duitse model zullen beschrijven en wat de introductie ervan voor onze stad zou kunnen betekenen. Kern van het Duitse model is dat stadsduiven weer behandeld worden als wat ze eigenlijk zijn: als huisdieren, niet als ongedierte. Verder wordt het model gekenmerkt door een uiterst diervriendelijke methode om de aantallen onder controle te houden met daarnaast het voorkomen van overlast voor de omgeving. Wij vinden dat de raad recht heeft te weten wat onze doelstellingen inhouden. Wij verzoeken U om onze beleidsvisie te aanvaarden als basis voor het beleid van de gemeente voor de komende jaren.

Visie op mogelijke huisvesting van stadsvuilen

fotomontage Stefan GroB, lokatie parkeergarage Hartmanstraat, noord-oost, Rotterdam

fotomontage Stefan GroB, parkeergarage binnenstad Vlissingen

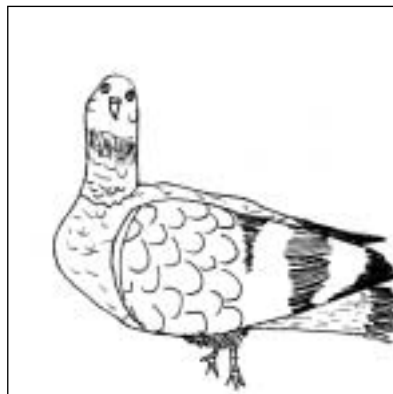

De omgang met stadsduiven: experimenten uit het verleden

Niet alle steden die inmiddels het Duitse model ingevoerd hebben, hebben dat in eerste instantie gedaan uit liefde voor het dier. Veel vaker had men een voorgeschiedenis vergelijkbaar met de Groningse: bestuurders waren het dier liever kwijt dan rijk, resulterend in tal van pogingen om het dier uit te roeien of op zijn minst de aantallen dusdanig te reduceren dat aan de wensen van overlastondervinders zo maximaal mogelijk tegemoet kon worden gekomen. De ondervonden overlast bestaat in de praktijk vrijwel altijd uit de vervuiling door de uitwerpselen van deze dieren. Die deponeren de duif uitsluitend als hij loopt of op zijn rust- of verblijfplaats: een vliegende duif zal nooit wat laten vallen. Zijn ontlasting is vrij zuur en zal de kalkrijke samenstelling van het gesteente waaruit gebouwen bestaan op den duur enigszins aantasten.

In de praktijk is geen enkele denkbare methode om de duiven te bestrijden onbeproefd gebleven. Echter, geen enkele bestrijdingswijze heeft ooit op duurzame wijze het beoogde doel bewerkstelligd. Zo heeft men geprobeerd de duiven te voeren met vergiftigd voedsel. Het resultaat was over het algemeen niet voor herhaling vatbaar: niet alleen kregen veel duiven te geringe doses binnen, ook de andere vogels van de stad aten het vergiftigde voedsel. Daarnaast heeft men vaak geprobeerd de duiven te lijf te gaan met vang- en vernietigingscampagnes. Op korte termijn had dit grote effecten, soms bereikte men reducties van wel tachtig procent. Op langere termijn bleek dit weinig zin te hebben gehad: de oorspronkelijke aantallen herstelden zich snel. Men bleek vooral een enorme verjonging van de populatie bereikt te hebben. Verder heeft men geëxperimenteerd met het voeren van cytostatica die celdeling tegengaan, een chemokuur om ze onvruchtbaar te maken. Uiteindelijk waren ook hier de resultaten niet bevredigend.

Essentieel bij het gebruik van dit soort middelen is dat de dosis precies goed is. In de praktijk lukte dat meestal niet. Sommige duiven gingen dood doordat ze een teveel van de gebruikte middelen binnenkregen, andere aten er te weinig van. Men heeft ook nog geprobeerd duiven middels chirurgische ingrepen onvruchtbaar te maken. Ook dit was geen succes. Veel duiven overleefden de ingreep niet en veel effect op de omvang van de aantallen bleek het in de praktijk niet te hebben. Met valkeniers heeft men ook geëxperimenteerd. Het gevolg was

illustratie: Sophie (7 jaar)

dat zowel de duiven als de andere vogels van de stad in blinde paniek op de vlucht sloegen, maar toen de roofvogel verdwenen was, keerden ze allemaal weer terug. Tenslotte zijn er gemeenten die getracht hebben van de duiven af te komen door ze uit te hongeren, zoals de gemeente Groningen. Dit is waarschijnlijk de wreedste methode om de dieren en de jongen die ze verzorgen te bestrijden, wreder althans dan een directe vang- en vernietigingscampagne in verband met de lengte van het leed. Verder willen we hier eigenlijk niet op ingaan.

De Dierenbescherming stelt zich op het standpunt dat duiven gewoon bij een stad horen, maar ook wij zijn van mening dat de aantallen niet te groot, ofwel de populaties te dicht moeten worden. Onze primaire overweging is hier uiteraard niet het voorkomen van overlast, doch het bewaken van dierenwelzijn.

De Groningse situatie: het verleden en het heden

Jaren geleden werden de stadsduiven bijgevoerd op initiatief van het VVV. Een directeurswisseling binnen de organisatie werd aanleiding om hiermee te stoppen. Voor sommige populaties had dit weinig negatieve gevolgen. Bij de Ebbingebrug worden de duiven bijgevoerd door verschillende dierenvrienden, bij de Museumbrug worden ze al jaren verzorgd door een buurtbewoonster en een man uit de Torenstraat heeft zich ontfemd over de duiven uit de omgeving van de Der Aa-kerk. Gaandeweg zijn we met steeds meer verzorgers van deze dieren in contact gekomen en hebben we geleerd dat overal waar de duiven in de binnenstad er goed uitzien ze een verzorger hebben, soms al tientallen jaren: blijkbaar kunnen deze huisdieren niet floreren zonder menselijke verzorging. Het betreft hier overigens veelal marginale populaties.

Deze conclusie heeft ons verbaasd. In de rapporten die we geconsulteerd hebben, wordt de populatiedynamiek van de stadsduif stevast geanalyseerd op een manier als gebruikelijk is voor wilde vogelsoorten, dat wil zeggen in termen van ecologische parameters zoals de aanwezigheid van voedsel en voldoende gelegenheid om te nestelen. Slechts in de marge wordt verwezen naar de invloed van de mens als voederaar. Mogelijk dat duiven aan de rand van de stad kunnen functioneren als waren zij een wilde vogelsoort: wellicht dat zij daar genoeg zaden kunnen vinden in de vele groene bermen, tuinen van particulieren en het openbare groen. De duiven in de binnenstad kunnen blijkbaar alleen bestaan als huisdieren en zijn daarmee geen onderdeel van de stedelijke ecologie, net zomin als een zwervende of een ontsnapte valkparkiet dat is.

De vele duiven in de binnenstad die geen verzorger hadden, leden in meer of mindere mate een

kommervol bestaan. De duiven van de Grote Markt konden met enige regelmaat nog profiteren van trouwerijen van allochtone echtparen: die worden bij het verlaten van de trouwzaal vaak bestrooid met rijst en elders konden de duiven hun voordeel doen met de aanwezigheid van een croissanterie of een broodjeszaak: brood is als graanproduct een uitstekend duivenvoeder. Echter, veel duiven waren voor hun overleving aangewezen op snackbars of op het straatafval en met name deze laatste twee categorieën kregen, vooral in kwalitatief opzicht, veel te weinig voedsel binnen.

Nooit is helemaal duidelijk geworden wat er in de loop van het jaar 2000 precies aan de hand is geweest, wellicht heeft de brand in Bakker Bart er ook mee te maken gehad, maar in die tijd ging de conditie van de vogels in het gebied van de Vismarkt sterk achteruit. De situatie werd dermate alarme-rend dat ingrijpen onvermijdelijk werd. In juni van dat jaar zijn

vrijwilligers begonnen op dagelijkse basis bij te voeren met kiemend duivenvoer. Voor veel dieren kwam de hulp te laat: ze waren reeds te ver heen en konden slechts apathisch staren naar het aangeboden voedsel. De grote meerderheid was nog wel in staat om de granen tot zich te nemen, maar het herstelproces bleek langdurig: er is een jaar mee gemoeid geweest voordat ze weer in conditie waren. Veel dieren zijn ook weggevangen voor de vogelopvang. Na dat jaar zagen ze er inmiddels beter uit dan hun soortgenoten op de Grote Markt, hetgeen aanleiding werd om ook daar bij te gaan voeren, later gevolgd door de duiven van het Zuiderdiep, de Herestraat, het Kwinkenplein en enige kleinere populaties daarbuiten. Momenteel gaat er dagelijks zo'n 15 kilo duivenvoer richting binnenstad. Overigens, de behoefte aan voer per duif is ongeveer 40 gram aan granen en peulvruchten per dag.

Inmiddels is er veel veranderd voor de duiven in de binnenstad. Niet

alleen zijn ze weer gezond, ze gedragen zich ook weer als dieren die blij zijn dat ze leven. In de tijd dat ze nog niet bijgevoerd werden, hadden de dieren nauwelijks energie. Als overlevingsstrategie kozen veel dieren voor het innemen van een vaste positie tegenover bijvoorbeeld een snackbar en bleven daar de hele dag zitten, wachtend op een buitenkans. Andere vogels liepen op straat, van iets wat voedsel had kunnen zijn, naar iets wat voedsel zou kunnen zijn en inmiddels was eigenlijk alles voedsel voor ze geworden. Wij hebben gevallen geobserveerd waarbij ze rauwe vis aten, in één geval hebben we zelfs een duif rond zien lopen met een rauwe kippenvleugel in zijn snavel. De duif, normaal zo'n meester in het verwijderen van parasieten, had daar inmiddels de energie niet meer voor en het verenkleed werd

ook niet meer onderhouden. Door gebrek aan energie was hun actieradius minimaal geworden: als individu herkenbare exemplaren werden zelden verder dan vijftig meter van de plaats aangetroffen van hun eerste observatie.

Momenteel zien de dieren er weer aantrekkelijk uit, ze verzorgen zichzelf weer, ze maken uitbundige groepsgewijze stuntvluchten en hun ruimtelijke verspreiding is ook volledig veranderd. Hadden we vroeger de typische Bakker Bartduiven, de V&Dduiven of de Korenbeursduiven, tegenwoordig kunnen we verreweg de meeste duiven eigenlijk overal in de binnenstad aantreffen. Alleen de FEBO, op de hoek van de Oosterstraat en de Grote Markt, heeft een hardnekkige schare fans aan zich weten te binden. Wij hebben hiervoor geen verklaring,

want in principe ontvangt elke duif genoeg granen voor een ruim dagrantsoen: misschien is *junkfood* ook voor sommige duiven gewoon niet te weerstaan.

Verder is de houding van het publiek tegenover de duiven de afgelopen twee jaar veranderd. Hoorde je vroeger veel mensen met minachting praten over "die vieze duiven" en keek men over het algemeen vreemd op als men zag dat de duiven gevoerd werden, tegenwoordig merk je vaak dat mensen verontwaardigd reageren als iemand een trapbeweging in de richting van een duif maakt. Mensen voeden op die manier elkaar op. Voor de vrijwilligers die de dieren bijvoeren is het een dagelijkse ervaring om spontane sympathiebetuigingen te ontvangen tijdens het volbrengen van hun werkzaamheden.

De Groningse situatie: naar de toekomst

Nu de stadsduiven in het centrum weer gezond zijn, kan er uiteraard geen sprake van zijn dat we ooit zullen accepteren dat de dieren weer opnieuw uitgehongerd worden. Wij vinden dit ook niet passen bij de voorbeeldfunctie die een overheid hoort te vervullen. Maar als de huidige situatie wordt voortgezet zonder flankerende maatregelen zal op langere termijn een ander soort ongewenste situatie ontstaan: doordat de mortaliteit in de huidige situatie drastisch is afgenomen, met name onder juveniele exemplaren, kunnen we onder de huidige omstandigheden een langzame, doch gestage groei van de aantallen verwachten, hetgeen op den duur tot overbevolking zal leiden. In te dichte populaties neemt de mortaliteit weer toe en zullen we een situatie zien ontstaan die in dit opzicht te vergelijken is met de resultaten van uithongering; echter, dit keer ten gevolge van bijvoeding. De enige methode ons bekend die zowel effectief, duurzaam als betaalbaar is en daarnaast een ethische toets kan doorstaan, werd jaren geleden in Duitsland ontwikkeld. Ons doel is om deze methode nu zo snel mogelijk ook in Groningen te introduceren.

Het Duitse model

Het Duitse model is een uiterst diervriendelijke methode van omgang met stadsduiven en hoewel het in de huidige tijd doorgaans gepresenteerd wordt als een belangrijke innovatie, is het in wezen een heel ouderwetse methode, gestoken in een modern jasje. In essentie komt het erop neer dat de stadsduiven door de gemeente de *jure* geaccepteerd worden als huisdieren die bij de stad horen. Voor de dieren worden duivenverblijven gecreëerd die door mensen onderhouden worden. De praktijk leert dat het ongeveer

een half jaar duurt om de dieren aan hun nieuwe verblijfplaats te binden; met andere woorden, ze worden weggezogen van de gebouwen waar ze vaak op de meest onbereikbare plaatsen verblijven en broeden en onnodig overlast veroorzaken. In, of direct bij, die duivenverblijven worden de dieren gevoerd en, indien nodig, van diergeneeskundige zorg voorzien. Nu de dieren kunnen broeden in door mensen gecontroleerde omstandigheden, zijn de aantallen vrij eenvoudig te reguleren door het rapen van eieren. De geraapte eieren worden dan vervangen door

kunstexemplaren om te voorkomen dat de duivin op zeer korte termijn weer opnieuw een legsel produceert. Overigens is het wenselijk om de dieren wel een beperkt broedsucces toe te staan, anders zullen de aantallen verminderen en ontstaat er een aanzuigend effect op omringende populaties, net zoals stevast het geval is na een vang- en vernietigingscampagne. Bovendien blijft er dan sprake van een evenwichtige leeftijdsopbouw binnen de populatie.

De duivenverblijven kunnen op verschillende manieren worden gerealiseerd. Soms kan een bestaande leegstaande zolderverdieping al geschikt gemaakt worden. Een traditionele duiventil in de vorm van een huisje op een paal wordt in een stedelijke omgeving als minder geschikt ervaren doordat de meeste duiven liever op hoogte blijven te verblijven. Daarom worden er vaak duivenverblijven gebouwd bovenop de platte daken van bestaande gebouwen. De kosten van een dergelijke voorziening vallen erg mee. In Rotterdam heeft men zo'n duivenverblijf gebouwd voor 220 duiven voor minder dan 30.000 gulden (ongeveer 13.600 euro). Wij schatten de duivenpopulaties van de Vismarkt en Grote Markt samen op ongeveer dit aantal. In Duitsland heeft men inmiddels echt plezier gekregen in het creëren van duivenverblijven. Augsburg is al aan zijn negentiende til toe en in Aken wordt momenteel een grote houten duiventoren gebouwd, keurig in het zicht van het publiek, voor 80.000 Duitse mark (40.000 euro). Mochten er ooit in onze stad plannen ontwikkeld worden voor zoiets spectaculairs als een grote duiventoren dan willen we ervoor pleiten om een ander bouw materiaal te gebruiken dan hout in verband met de vandalismebestendigheid en het brandgevaar.

Wij willen voorstellen om in onze gemeente eerst ervaring op te doen met een proefopstelling. Een geschikte locatie moet aan twee eisen voldoen. Ten eerste moet zich

ter plaatse een relatief grote duivenpopulatie bevinden en ten tweede moeten er uit de buurt veel klachten over duivenoverlast gemeld worden. Niet dat dat laatste voor ons een belangrijk aandachtspunt is, maar we gaan er vanuit dat de gemeente, vanuit haar optiek, minstens zo geïnteresseerd is in dit aspect als in de effecten op het dierenwelzijn. Dan komen er vermoedelijk drie locaties in beeld. Ten eerste is dat de Grote Markt waarvoor momenteel plannen voor een nieuwe noord- en oostzijde ontwikkeld worden. Het lijkt ons voor de hand liggen om plannen voor duivenverblijven in dit gebied integraal op te nemen in de planvorming voor het gebied, bij voorkeur op een moment dat hiermee reeds ervaring is opgedaan in onze gemeente. Deze locatie valt dus af voor een proefopstelling op korte termijn. Verder voldoen de Vismarkt en de omgeving van de Museumbrug aan genoemde criteria. Voor de eerste zou het feit kunnen pleiten dat tegenwoordig veel Grote Marktduiven ook de Vismarkt frequenteren en als op enige termijn de noordzijde gesloopt wordt dan zouden deze duiven wellicht te verleiden zijn tijdelijk gebruik te maken van de experimentele til aan de Vismarkt. Voor de Museumbrug zou kunnen pleiten dat daar in de directe omgeving reeds een duivenverzorgster aanwezig is die vertrouwd is met de populatie ter plaatse en die bereid is de werkzaamheden in de duiventil op zich te nemen. Geschikte platte daken zijn in beide omgevingen te vinden.

Doorslaggevend zou de bereidheid tot medewerking kunnen zijn van de eigenaar van een geschikt plat dak. Is die medewerking er, dan kan een duivenverblijf snel gerealiseerd worden: in Rotterdam is een planologische procedure gevolgd die vergelijkbaar is met die van de vergunningverlening voor een dakopbouw. Wij verwachten dat in Groningen met een vergelijkbare procedure kan worden volstaan. Overigens leert de praktijk dat eigenaren van geschikte gebouwen eerder bereid zijn hun medewerking te verlenen aan het realiseren van een duiventil als men in de huidige situatie veel overlast van deze dieren ondervindt en men reeds op zoek was naar een oplossing. Elders heeft men snel een duivenverblijf kunnen bouwen door gebruik te maken van een gebouw dat reeds eigendom was van de gemeente.

Wij stellen ons voor dat het experiment begeleid wordt door een commissie die in ieder geval is samengesteld uit de Dierenbescherming, een ambtenaar en vertegenwoordigers van buurtbewoners. Na een jaar moet het mogelijk zijn om een eerste evaluatie te maken en die te rapporteren aan de raad, voorzien van een advies. Om de duiven zo snel mogelijk te binden aan hun nieuwe behuizing kunnen de duiven in eerste instantie het beste verzorgd worden door de mensen met wie ze op dit moment het meest vertrouwd zijn. Mocht de duiventil verrijzen aan de Vismarkt dan zijn dat de vrijwilligers die hen elke dag komen voeren: de duiven kennen deze mensen en zullen altijd naar hen toe vliegen. Uiteindelijk is het dan de bedoeling dat hun werk wordt overgenomen door betrokken buurtbewoners. Mocht het duivenverblijf gebouwd worden in de omgeving van de Museumbrug dan zal hun huidige verzorgster de hoofdrol spelen in het binden van de duiven aan hun nieuwe thuis. De ervaring leert dat het meestal ongeveer een half jaar duurt voordat de duiven zich definitief hervestigd hebben, met behulp van hun huidige verzorgers zou dat wellicht korter kunnen zijn.

foto Stefan GroB, montage van Oldebarneveldstraat, Rotterdam

Conclusies en aanbevelingen

- Stop met het uithongeringsbeleid van onze stadsduiven. Uithongering is een ernstige vorm van dierenmishandeling. Creëer vaste plaatsen in de binnenstad waar duiven gevoederd kunnen worden. Deze plaatsen moeten ook tijdens evenementen als kermissen en dergelijke in principe voor dit doel beschikbaar zijn. Een goede duivenvoederplaats moet onbruikbaar zijn voor doorgaand verkeer, zoals bijvoorbeeld de verhoging aan de oostzijde van de Vismarkt.
- Organiseer geen vang- en vernietigingscampagnes meer voor onze duiven. De laatste grootschalige is in 1996 geweest, kleinschalige vinden nog steeds plaats, bijvoorbeeld op verzoek van een woningbouwvereniging. Dergelijke campagnes zijn even wreed als zinloos; zinloos door de kortstondigheid van de bedoelde affecten en wreed, niet alleen jegens de duiven die direct het slachtoffer worden, maar ook tegenover de jongen die ze niet langer kunnen verzorgen. Een meer deskundige benadering van duivenoverlast is dringend gewenst, ook in verband met de ethische implicaties van dergelijke campagnes en de steeds groter wordende complicaties op het gebied van acceptatie door het publiek.
- Begin op zo kort mogelijke termijn een experiment met het houden van stadsduiven in een duivenverblijf op een manier zoals dat in Duitsland ontwikkeld is.
- Installeer een begeleidings- annex evaluatie-commissie, in ieder geval bestaande uit de Dierenbescherming, een ambtenaar en buurtbewoners.
- Maak een zo volledig mogelijke inventarisatie van bestaande (sub)populaties van stadsduiven en hun verzorgers. Misschien dat bestaande verzorgers te verleiden zijn zich te melden als hen voortaan een onkostenvergoeding voor hun activiteiten in het vooruitzicht wordt gesteld, ook als blijk van erkenning en maatschappelijke waardering.
- Maak budgetten vrij voor mensen die bereid zijn om groepen duiven te gaan verzorgen die nu zichzelf nog moeten zien te redden. Mogelijk zijn dit de mensen die in de toekomst een duivenverblijf onder hun hoede zullen nemen, mocht de methode ook in onze stad blijken aan te slaan.
- Organiseer een educatieve campagne over de stadsduiven in de richting van de binnenstadbewoners en andere geïnteresseerden, eventueel ingeleid door een symposium over dit onderwerp. Een dergelijke campagne is meer dan gewenst omdat we in de praktijk merken dat er veel misverstanden over deze vogel leven.
- Breng het stadsduivenbeleid niet langer onder bij de Milieudienst, afdeling *Ongediertebestrijding*, maar bij de afdeling Stadsecologie. Niet dat de duif behoort tot de ecologie van de stad, maar de gemeente heeft momenteel geen afdeling die dichter in de buurt komt. Het zou een idee kunnen zijn om de afdeling Stadsecologie in dit kader van naam te veranderen in bijvoorbeeld "Stadsecologie en Dierenwelzijnsbeleid." De stadsecoloog onderhoudt, uit hoofde van zijn functie, op dit moment reeds reguliere contacten met de Dierenbescherming die op haar beurt weer aangesloten is bij de Milieufederatie.
- Maak een inventarisatie, als voorbereiding op te ontwikkelen beleid, van de vaak illegale woning-aanpassingen die veel binnenstadbewoners hebben aangebracht als middel om stadsduiven te weren. Deze aanpassingen zijn in principe bedoeld om de dieren te doden als ze op een bepaalde plaats zouden gaan zitten en zijn vaak de oorzaak van ernstige verwondingen, zoals afgerukte voetjes. Dit soort aanpassingen zijn niet alleen ongewenst om redenen van dierenwelzijn, maar ook sociaal onwenselijk: zo worden de dieren gedwongen om plaats te nemen op het pand van de burens. Het gemeentelijke beleid dient erop gericht te zijn om de aantallen duiven, op een diervriendelijke wijze, effectief te reguleren en de aanwezigheid van duiven zoveel mogelijk te verdunnen over de binnenstad. Mocht er incidenteel sprake zijn van een situatie dat er niet te ontkomen valt aan het nemen van maatregelen tegen de aanwezigheid van duiven op een bepaald gebouw, dan zijn er ook diervriendelijke alternatieven denkbaar.
- Houd bij de planvorming voor de nieuwe noord- en oostzijde van de Grote Markt rekening met de stadsduiven. Enerzijds betekent dit dat er dusdanig herbouwd moet worden dat er geen nissen en gaten gecreëerd worden waarin duiven ongecontroleerd kunnen nestelen, anderzijds is het wenselijk dat er ergens bovenin de nieuwbouw een duivenverblijf gerealiseerd wordt.
- Laat het College van Burgemeester en Wethouders elke drie maanden een lijst publiceren van beleidsbeslissingen welke op ambtelijk niveau zijn afgedaan. Dan kunnen zowel de burgers, de media als de raadsleden controleren of politiek gevoelige beslissingen wellicht ten onrechte niet aan de raad voorgelegd zijn geweest.

Stellingen

- Er is geen binnenstad in de wereld zonder duiven. Iemand die wel in de binnenstad wil wonen of ondernemen, maar zich op het standpunt stelt dat hij of zij het recht heeft om niet met de aanwezigheid van duiven geconfronteerd te worden, hoeft niet serieus genomen te worden.
- De stadsduif vormt, in ieder geval in de binnenstad, geen onderdeel van de ecologie van de stad. Het is een eigenaarloos huisdier dat voor zijn welzijn in bijna elk denkbaar opzicht van de mens afhankelijk is gebleven.
- Het overgrote deel van de overlast die de duiven in Groningen veroorzaken is een direct gevolg van het huidige gemeentelijke beleid; immers, duiven die uitgehongerd worden zullen, tot frustratie van menig *fastfoodverkoper*, alles doen om voedsel te bemachtigen en door de afwezigheid van duivenverblijven worden de dieren gedwongen om bestaande gebouwen te gebruiken als verblijfs- en nestelplaats.

Wist U dat . . . ?

- de duif waarschijnlijk de meest geëmancipeerde vogel ter wereld is: niet alleen broeden zowel de mannetjes (doffers) als de vrouwtjes (duivinnen), ze produceren ook allebei een soort kropmelk waarmee ze hun jongen voeden. Ouderduiven hoeven dus niet op zoek naar voedsel voor hun jongen, ze hoeven slechts zichzelf te voeden. Dit is uniek in de vogelwereld.
- de duif een extreem honkvaste vogel is? Hierop berust ook de basis van de duivensport: het maakt niet uit hoe ver je een duif ook wegbrengt, het dier keert zo snel mogelijk terug naar huis. Zelfs uithongering brengt een duif niet op het idee om zijn geluk elders te gaan beproeven. In Amsterdam heeft men echter geleerd dat een duif die tweeënhalf maand binnenshuis in voliëromstandigheden gehouden is, daarna dusdanig gedesoriënteerd is geraakt dat hij de weg naar huis niet meer kent. Zulke dieren zijn succesvol te herplaatsen.
- duiven berucht zijn om hun slordige nesten? Vaak gebruiken ze takjes, duivenhouders bieden meestal stro of tabaksstelen aan. In de binnenstad gebruiken ze vaak draden die tijdens de dinsdagse stoffenmarkt op de grond terecht komen. Veel duiven raken met hun pootjes verstrikt in hun eigen nestmateriaal: dit vormt het grootste gezondheidsprobleem van onze stadsduiven. De draadjes knellen om de teentjes, die gaan eerst zwellen om uiteindelijk af te sterven. Sommige duiven missen daardoor één of meerdere tenen, soms zelfs beide voetjes. Overigens, duiven zonder voetjes weten zich aardig te redden: als rotsduiven hebben ze de grijpfunctie van hun tenen zelden nodig.
- duiven een speciale broedplek op hun onderlijf hebben dat warmer is dan de rest van hun lichaam?
- de oude Egyptenaren al duiven hielden?
- het houden van duiven vroeger een privilege was van de adel en de geestelijkheid?
- in de middeleeuwen duiven voornamelijk gewaardeerd werden om hun vlees en hun mest?
- jonge duifjes heel snel leren vliegen, maar dat leren lopen veel moeilijker is? Ze zijn bij het voederen heel makkelijk te herkennen doordat ze tijdens het lopen klapwieken met hun vleugels om in evenwicht te blijven.
- onderzoekers van de universiteit van Basel (Zwitserland) hebben vastgesteld dat duiven die uitgehongerd worden, in tegenstelling tot duiven die goed behandeld worden, de grootst mogelijke prioriteit aan hun voortplanting verlenen? Dit is waarschijnlijk een oerreactie om de soort in stand te houden als de situatie voor de dieren echt bedreigend wordt. Dit is ook de verklaring voor het feit dat in de jaren van uithongeringbeleid de aantallen duiven in het centrum van onze stad niet opvallend zijn afgenomen. De gemiddelde levensverwachting van de duiven was weliswaar minimaal geworden; echter, de vergrote reproductie van de zeer jonge ouderduiven compenseerde dit. Uithongering is dus zelfs geen effectief instrument om de aantallen te verminderen. Het veroorzaakt alleen maar onnodig dierenleed.
- we in Groningen bijna geen geringde duiven tegenkomen? In Tilburg bestaat wel 75 procent van de duiven uit geringde exemplaren. Onze stad ligt blijkbaar niet op een vliegrouete van de duivensport.
- een goed verzorgde postduif 18 tot 20 jaar oud kan worden? Voor een stadsduif is 6 jaar al uitzonderlijk. De gemiddelde leeftijd van duiven in een binnenstad is meestal ongeveer 2 jaar.
- de duiven van het stationsgebied zich ongebruikelijk agressief naar soortgenoten betonen? Dit is een gedrag dat we tot nu toe verder nergens in de stad zijn tegengekomen. Mogelijk is dit indicatief voor overbevolking: nadere studie hiernaar is wenselijk. Mocht hier inderdaad sprake blijken te zijn van een te dichte populatie dan zou de Duitse methode hier gebruikt kunnen worden om de aantallen op een diervriendelijke wijze te reduceren.

Samenvatting

De gemeente Groningen voert al jaren een stadsduivenbeleid dat gekenmerkt wordt door een benadering van deze dieren als waren zij ongedierte. Echter, stadsduiven zijn eigenaarloze huisdieren en dienen daarom niet uitgehongerd, vernietigd of aan andere vormen van mishandeling blootgesteld te worden. Een overheid hoort, waar mogelijk, een voorbeeldfunctie in de richting van haar burgers te vervullen. Daarom moet het gemeentelijke beleid op

het gebied van stadsduiven volledig veranderen. Als aantrekkelijk alternatief willen wij het Duitse model onder de aandacht brengen. Dit model doet niet alleen recht aan de stadsduif, maar ook aan de vele liefhebbers van deze vogel die vinden dat de duif bij het straatbeeld van een binnenstad hoort. De Dierenbescherming Afdeling Groningen houdt een pleidooi om dit beleid ook in Groningen uit te gaan proberen.

Geraadpleegde literatuur

Bos, D., *Control or Delete: vergelijkend onderzoek naar de mogelijkheden ter vermindering van stadsduivenoverlast*, Rotterdam: bureau Stadsnatuur Rotterdam, 2000.

Bundesarbeitsgruppe Stadttauben. *Konzept zur tierschutzgerechten Regulierung der Stadttaubenpopulation*. Aachen: Menschen für Tierrechte e.V., geen datum.

Duiven in Stad en Dorp: De visie van de Faunabescherming, geen plaats van uitgifte, geen uitgever, 2001.

Feld, Drs F.W.M., Dr A. van Loen en Dr G.M. Dorrestein, *Praktijkgerichte Vogelgeneeskunde deel 1: Postduiven*, Leersum: Euravian Veterinarian Associates, 1994.

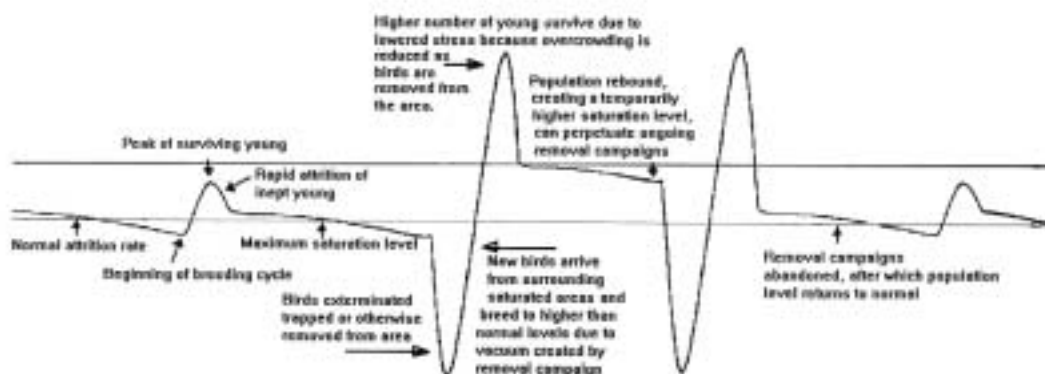
Hermans, Jan, samenstelling Frans Hofmeester, *Handboek Postduiven*, Utrecht/Antwerpen: Het Spectrum, 1985.

Lommers, Henk, *Duiven: 101 vragen aan Dierenarts*, Lisse: Etiko Uitgevers, 1994.

Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz des Landes Nordrhein-Westfalen, *Tauben in unseren Städten: Konzept einer tierschutzgerechten und ökologisch sinnvollen Bestandskontrolle der Stadttauben*, Düsseldorf, geen datum.

Veen, Ilse van, *Duiven in de Stad*, Scriptie, Utrecht: Wetenschapswinkel Biologie, Centrum Welzijn Dieren, Universiteit Utrecht, 2001.

The Urban Wildlife Society - seasonal and man-caused bird population fluctuations

Rotterdam 19.6.2001

Begroting til voor stadsduivenproject Rotterdam 2001

Maten duiventil B 2,70 m x L 4,70 m x H 3,00m

Bied plaats voor 220 Duiven

Honrarium:

- Ontwerpkosten, 3200,-
 - bouwtekening

Materiaalkosten:

8700,-
 - betonplex 12mm
 - Hoesch Varioplaat 60mm en isodachpaneel
 - polycarbonaat kanaalplaat 16mm
 - greenen constructie hout
 - staal of aluminiumframe
 - onderlayment voor broedvakken 50m2
 - Beslag ijzerwaren enz:
 - rvs schroeven en spijkers
 - schanieren
 - kit enz

Werkuren: 120 uur a 60,00

7200,-
 - bouwen frame
 - zaag en timmerwerk
 - montage til (exterieur interieur)
 - schilderwerk

onvoorzien risicos 1500,-

Transport

400,-

 21000,-

19% BTw 3990,-

Totaal 24990,-

Deze begroting omvat niet te kosten voor vergunningaanvraag en het plaatsen op de locatie!